

Sygn. akt X Cz 196/13

POSTANOWIENIE

Dnia 09 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy Wydział X Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Pochylczuk

po rozpoznaniu w dniu 09.09.2013 roku w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym w sprawie

z powództwa **małoletniej P. L. (1) reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego B. L.**

przeciwko **P. L. (2)**

o alimenty

na skutek zażalenia pełnomocnika pozwanego na postanowienie zawarte w pkt 4 Sądu Rejonowego w Bydgoszczy V Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 03.07.2013 roku, wydane w sprawie sygn. akt V RC 190/13 w przedmiocie zasądzenia od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego

postanawia

- zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądzić od pozwanego na rzecz małoletniej powódki reprezentowanej przez przedstawicielkę ustawową B. L. kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych) zawierającą podatek VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu, a nadto zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Bydgoszczy na rzecz Kancelarii Adwokackiej adwokat M. E. kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych) zawierającą podatek VAT tytułem zwrotu reszty kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu;
- nie obciążać małoletniej powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego na rzecz pozwanego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem zawartym w pkt 4 wyroku z dnia 03.07.2013 Sąd Rejonowy w Bydgoszczy zasądził od pozwanego P. L. (2) na rzecz Kancelarii Adwokackiej adw. M. E. kwotę 2952 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu (k. 80v). Z lakonicznego uzasadnienia wyroku w części dotyczącej kosztów postępowania wynika, że rozstrzygnięcie oparto o art. 98 kpc i art. 108 kpc (k. 88).

Zażaleniem na powyższe rozstrzygnięcie złożył w terminie pozwany P. L. (2) domagając się uchylenia zaskarżonego postanowienia, któremu zarzucił błędne zastosowanie art. 98 kpc. Skarżący argumentował, że zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej bezpośrednio na rzecz pełnomocnika nie ma uzasadnienia w obowiązujących przepisach, gdyż koszty te winny być zasądzone na rzecz powódki. Nadto pozwany wskazał, że podstawą orzeczenia winien być art. 100 kpc, gdyż powódka wygrała proces w połowie. Wartość przedmiotu sporu w sprawie wynosiła 7200 zł, co uzasadnia obciążenie pozwanego wynagrodzeniem pełnomocnika z urzędu w wysokości 600 zł powiększoną o stawkę podatku VAT, a w pozostałej części wynagrodzeniem w wysokości 600 zł powiększonym o VAT winien być obciążony Skarb Państwa. Dodatkowo wskazał, że uznał zadanie do kwoty 400 zł

I w tym zakresie winien być traktowany jako wygrywający. Zdaniem pozwanego w sprawie nie ma podstaw do podwyższenia wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu do 150% stawki minimalnej, gdyż sprawa miała charakter

typowy i nie wymagała zwiększonego nakładu pracy. Na koniec pozwany domagał się zasądzenia na swoją rzecz kosztów postępowania zażaleniowego według przedstawionego wyliczenia (k. 92-93).

W odpowiedzi na zażalenie powódka domagała się jego oddalenia i zasądzenia na rzecz powódki zwrotu kosztów według norm. Zadaniem strony powodowej koszty zostały naliczone i zasądzone w sposób prawidłowy. Odnosząc się do zarzutu zasądzenia wynagrodzenia na rzecz Kancelarii Adwokackiej powódka podniosła brak interesu prawnego po stronie pozwanego (tzw. gravamen). W ocenie powódki pozwany nie ma interesu prawnego w tym, aby skarżyć czy koszty ma uiścić powódce czy jej pełnomocnikowi, bo nie wpływa to na jego zobowiązanie. Nadto zdaniem strony powodowej stanowisko pozwanego co do konieczności zastosowania art. 100 kpc jest błędne, gdyż stoi w sprzeczności ze wskazaniami Sądu Najwyższego zawartymi w postanowieniu z dnia 10.03.1972 (II CZ 6/72), zgodnie z którym w razie częściowego uwzględnienia żądania sąd może nałożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów procesu (...) zawsze wtedy, gdy przepisy prawa cywilnego nie zawierają ścisłego kryterium do określenia wysokości żądania, a taka sytuacja ma miejsce jeśli chodzi o określanie wysokości renty alimentacyjnej. Dalej w piśmie argumentowano, że koszty zasądzono zgodnie z przedstawionym zestawieniem, a ich wysokość (podwójna stawka minimalna) mieści się w granicach określonych w § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie i odpowiada nakładowi pracy pełnomocnika. Na koniec wskazano, że wyliczone w zażaleniu koszty postępowania zażaleniowego są zawyżone, a nadto niezasadne (k. 101-103).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w pełni podziela zasadność wszystkich zarzutów zażalenia.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że Sąd Rejonowy w zasadzie nie sprostął wymogom uzasadnienia zaskarżonego rozstrzygnięcia zawartym w art. 328 § 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc, gdyż ani nie wyjaśnił podstawy faktycznej, ani prawnej orzeczenia o obowiązku zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Okręgowy orzekał więc zgodnie z art. 382 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc na podstawie własnych ustaleń dokonanych w oparciu o materiał zebrany w postępowaniu przed sądem I instancji.

Nie ulega wątpliwości, że między stronami toczyło się postępowanie, którego przedmiotem było zadanie podwyższenia alimentów od pozwanego na rzecz małoletniej powódki z kwoty 300 zł do kwoty 900 zł (tj. o 600 zł miesięcznie), a zatem wartość przedmiotu sporu stanowiła kwota 7200 zł zgodnie z art. 22 kpc.

Zgodnie z pkt 1 wyroku z dnia 03.07.2013 wydanego w sprawie podwyższono alimenty od pozwanego na rzecz powódki z kwoty 300 zł do 600 zł, a w pkt 2 oddalono powództwo w pozostałej części (k. 90). Bezsporne jest więc, że powódka przegrała proces w 50%, a pozwany w tej samej części proces ten wygrał.

Zgodnie z art. 98 § 1 kpc, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Pełnomocnik powódki złożył wniosek o przyznanie zwrotu kosztów procesu według zestawienia (k.78). W tej sytuacji sąd był zobligowany nałożyć na pozwanego obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz powódki – zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Nie ma bowiem znaczenia dla wysokości zobowiązania pozwanego, że powódkę reprezentował pełnomocnik ustawiony z urzędu. Pozostałą część wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi z urzędu, której nie ma obowiązku uiścić strona przeciwna – ponosi Skarb Państwa zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

W niniejszym postępowaniu Sąd Rejonowy nieprawidłowo obciążył wyłącznie pozwanego obowiązkiem ponoszenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu pomijając fakt, że pozwany w 50 % wygrał sprawę. Sąd I instancji nie był przy orzekaniu w tym przedmiocie związany treścią wniosku pełnomocnika (który zresztą nie wskazywał konkretnego podmiotu, od którego wynagrodzenie ma być przyznane), gdyż był związany jedynie wnioskiem o przyznanie wynagrodzenia pełnomocnikowi z urzędu co do zasady, a nie co do podmiotu, od którego koszty te mają być zasądzone (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30.11.2012 w sprawie I

ACa 1112/12). Z tych względów rozpoznając uprawniony wniosek pełnomocnika z urzędu (k.78) o przyznanie na jego rzecz wynagrodzenia Sąd winien był orzec przyznając to wynagrodzenie w zgodnej z przepisami wysokości w 50% od pozwanego, a w pozostałej części – od Skarbu Państwa.

Niesłusznie przy tym podnosi powódka, że pozwany nie posiadał gravamen w zaskarżeniu powyższego rozstrzygnięcia. Taka sytuacja miałaby miejsce w przypadku przyznania wynagrodzenia na rzecz pełnomocnika z urzędu wyłącznie od Skarbu Państwa. W niniejszym przypadku jest to element rozstrzygnięcia o kosztach procesu, gdyż zostały zasądzone od strony, która częściowo przegrała sprawę (art. 394 § 1 pkt 9 kpc).

Słusznie skarżący zarzuca nieprawidłowe obliczenie wysokości wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi z urzędu w niniejszej sprawie. Podstawą rozstrzygnięcia winien być § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu¹. Zgodnie z tym przepisem koszty nieopłaconej pomocy prawnej obejmują opłatę w wysokości nie wyższej niż 150% stawek minimalnych, o których mowa w rozdziałach 3-5 rozporządzenia oraz niezbędne, udokumentowane wydatki adwokata. Z treści wniosku pełnomocnika (k. 78) nie wynika, aby poniósł udokumentowane wydatki, których zwrotu się domaga. W myśl § 7 ust. 4 rozporządzenia stawki minimalne w sprawach o alimenty oblicza się według wartości przedmiotu sprawy, jeżeli obowiązek zwrotu kosztów obciąża osobę zobowiązaną do alimentów (w niniejszej sprawie - pozwanego). Jak już wyżej wskazano wartość przedmiotu sporu w niniejszej sprawie stanowiła kwota 7.200 zł, a więc stawka minimalnego wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu wyniosła 1.200 zł (§ 6 pkt 4 rozporządzenia). Analizując czy zachodziła potrzeba podwyższenia wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu do wysokości 150% stawek minimalnych wskazać należy, że: „W świetle § 2 ust. 2 cyt. rozporządzenia przesłanki ustalania stawek wynagrodzenia adwokackiego w sprawie są ustandaryzowane, a ich podstawę stanowią stawki minimalne(...) Wskazany § 2 pkt 2 rozporządzenia również uzależnia wysokość opłaty w konkretnej sprawie od takich okoliczności jak jej charakter, a także nakład pracy pełnomocnika i jego wkład w rozstrzygnięcie, przy czym znamienne jest, że rozporządzenie, którego procedura wydania obejmowała zresztą zasięgnięcie opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych, opiera się na delegacji zawartej w art. 22⁽⁵⁾ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 19, poz. 145) określającej wytyczne co do jego treści w ten sposób, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w art. 22⁽⁵⁾ ust. 3 u.o.r.p.r, lecz nieprzekraczające sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawilocią sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy adwokata. Odczytując więc treść aktu niższego rzędu w powiązaniu ze stanowiącą podstawę jego bytu prawnego ustawą (a także § 2 ust. 2 rozporządzenia regulującym "podstawę" zasądzenia opłaty), zważyć trzeba, iż co do zasady uzasadniony jest zwrot kosztów zastępstwa procesowego według wynagrodzenia w stawkach minimalnych, a dopiero konkretne okoliczności o charakterze szczególnym przemawiają za zasadnością zwrotu według stawki wyższej.” (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 06.02.2013 w sprawie I ACz 105/13). W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej, konkretnej sprawie nie występowały szczególne okoliczności przemawiające za ustaleniem wyższej stawki wynagrodzenia. Pełnomocnik brał udział w 1 rozprawie dnia 26.06.2013 (k.70-73), publikacja orzeczenia dnia 03.07.2013 odbyła się bez obecności pełnomocników (k. 79). Pełnomocnik nie składał żadnego pisma procesowego. Trudno uznać, aby zaszły szczególne okoliczności przemawiające za uznaniem, że nakład pracy pełnomocnika wymaga podwyższenia wynagrodzenia do 150% stawek.

W myśl § 2 ust. 3 rozporządzenia wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu podwyższa się o stawkę podatku od towarów i usług, czyli 23% (ar. 41 ust. 1 w zw. z art. 146a pkt 1 ustawy o podatku od towarów i usług).

Reasumując powyższe uznać należy, że w realiach niniejszego postępowania wynagrodzenie należne pełnomocnikowi powódki ustanowionemu z urzędu winno wynieść:

- a) od pozwanego - 600 zł (zgodnie z odpowiedzialnością za wynik procesu) podwyższone o 23% podatku VAT,
- b) od Skarbu Państwa – 600 zł (tj. pozostałą część, której pozwany nie jest obowiązany ponieść zgodnie z art. 100 kpc) podwyższone o 23% podatku VAT.

Wprawdzie pozwany w zażaleniu wskazując na powyższe domagał się uchylecia zaskarżonego orzeczenia, jednakże sąd odwoławczy nie jest związany treścią wniosków co do sposobu rozstrzygnięcia i może wydać orzeczenie zmieniające pomimo wniosku o uchylenie rozstrzygnięcia.

Kierując się powyższymi względami Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie i orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na mocy art. 102 kpc. Sąd wziął przy tym pod uwagę fakt, że obowiązek zwrotu kosztów winien ciążyć na małoletniej powódce, która nie posiada majątku ani dochodów, uczy się w szkole średniej, pozostaje na utrzymaniu rodziców.

1 W dalszej części uzasadnienia w miejsce pełnej nazwy „Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu” będę używać określenia „rozporządzenie”.